

Kirkegården som fælles erindring

Præsten, forfatteren og humoristen Johannes Møllehave blev en gang spurgt, hvad der skulle stå på hans gravsten. Han svarede straks, at der skulle stå: "Han skuffede aldrig". Det dobbelttydige var karakteristisk for ham, men Møllehaves humoristiske tilgang siger dog alligevel noget vigtigt om det alvorlige: hvordan vil vi huskes? Og hvem bliver husket?

Ærø Menighedsråd har i løbet af foråret indsamlet oplysninger om en række gravsteder og -sten på øens kirkegårde. Ideen er, at man som besøgende skal have mulighed for at få lidt mere at vide om de personer, der ligger begravet. Hvert sogn har håndteret udvælgelsen på sin egen måde. I Bregninge og til dels Ærøskøbing har man lagt vægt på, at gravstederne ikke længere er i aktiv brug, mens de øvrige sogne ikke har ladet sig styre af den begrænsning. På Marstal gamle kirkegård findes udelukkende nedlagte grave, eftersom den seneste begravelse fandt sted i 1920'erne. Det hele skal i løbet af året gøres tilgængeligt via QR-koder ved gravene og gravstenene.

For at undgå at gøre opgaven fuldstændig uoverkommelig har hvert sogn maksimalt kunnet vælge ti grave, der skal beskrives, og det er netop ved denne udvælgelse, at Ærø's historie pludselig træder meget tydeligt frem. Ærøskøbing var i århundreder øens administrative centrum. Embedsmændene, som kom ude fra, havde ofte navne, der adskilte sig fra de velkendte ærøske, men de gjorde sig kendte og værdsatte på øen i kraft af deres arbejde. Det samme kan man sige om personligheder som Flaske-Peter og billedhuggeren og æresborgeren Gunnar Hammerich, hvis gravsteder også får informationer med på vejen.

På Ærø har tre personer fået titel af æresborgere. Hammerich var den første. De to næste var Arthur Jørgensen og William Nielsen. Arthur Jørgensen – eller bare Arthur – var manden bag Søby Værft, Ærø's største arbejdsplads, og en særdeles vigtig mand for Søby i særdeleshed og Ærø i almindelighed. Selv om det er længe siden, Arthur døde, lever hans navn i bedste velgående. Han har sat sig spor. Derfor hører hans grav på Søby Kirkegård naturligvis også til de udvalgte, der er blevet beskrevet.

William Nielsen, som egentlig kom fra Marstal, gjorde sig bemærket på en helt anden måde. Han var skibsmægler og journalist – ofte på samme tid – og så var han formand for Ærøskøbing Turistforening i omkring 40 år. Han var med i turismens barndom, og han forstod, hvad der skulle til for at vække opmærksomhed. Derfor så han også straks potentialet i at få Flaske-Peters samling til Ærøskøbing.

I Tranderup har man især rettet fokus mod sognets tidligere præster og folk, som har skænket gaver til kirken. I Bregninge er det stilhistoriske mere i centrum.

Der er altså udvalgt vidt forskellige personer, men er der noget, der forener hele dette udvalg? Og ja, det er der da. Det bliver nemlig i høj grad tydeligt, at der først og fremmest er valgt personer, som gjorde noget for fællesskabet. Hver på sin måde har alle bidraget til det ærøske samfund, hvad enten det drejer sig om erhverv, kultur, historie eller sociale fællesskaber i foreninger m.m.

Og så er der selvfølgelig dem, der har en så særpræget gravsten, at den bliver en attraktion i sig selv. Skipper Christen Hansens gravsten på Marstal gamle kirkegård har i mange år været et tilløbsstykke – alene på grund af teksten på stenen:

"Her hviler Christen Hansen til ankers med sin kone.

Han letter ikke før han kommer for Guds trone."

Der findes kun få gravsten med så specielle inskriptioner, for det kræver en særlig fantasi. Føromtalte Johannes Møllehave blev en gang på TV interviewet af Erling Bundgaard. Samtalen gik på, om man kunne rime på alting, og snart havde Bundgaard udfordret Møllehave med en mulig gravstenstekst for Bundgaard selv. Møllehave betænkte sig ikke mange sekunder, før han svarede:

”Herunder hviler Erling Bundgaard.

De skulle vide, hvad De undgår.”